

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
JULIANE KOKOTT
esitatud 6. septembril 2012¹

Kohtuasi C-243/11

RVS Levensverzekeringen NV
versus
Belgische Staat

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Rechtbank van eerste aanleg te Brussel (Belgia))

Maksuõigus — Siseriiklik kindlustusmaks — Direktiivi 2002/83/EÜ artikkel 50 — Teenuste osutamise vabadus — Maksustamise koht — Madalmaade kindlustusandja kindlustusteenuste osutamine Belgias asuvatele kindlustusvõtjatele, kelle elukoht oli lepingu sõlmimise ajal veel Madalmaades

I. Sissejuhatus

1. Ei tohiks sugugi imestama panna, et ka oma elu kindlustamise eest tuleb tasuda maksu. Igal juhul on see nii mõnes liidu liikmesriigis. Kui osa liikmesriike on suuremeelsed ega võta sellist maksu, kerkib elukindlustuste piiriüleisel siseturul probleem: kuidas vältida erinevast maksustamisest tekkivaid konkurentsimoonutusi?
2. Käesolev eelotsusetaotlus puudutab Madalmaade kindlustusandjat, kes on sõlminud Madalmaade kindlustusvõtjatega elukindlustuslepingud. Madalmaades ei kohaldata selliste lepingute suhtes kindlusmaksu. Teisiti on aga naaberriigis Belgias, kuhu asusid elama mõned kindlustusvõtjad. Nagu olulise vara puhul ikka, võtsid nad seejuures oma olemasolevad elukindlustuslepingud kaasa.
3. Kas nende lepingute suhtes tuleb nüüd kohaldada Belgia kindlustusmaksu üksnes asjaolu tõttu, et kindlustusvõtjad vahetasid elukohta? Liidu õiguses on ka sellele küsimusele põhimõtteliselt vastus olemas. Siiski ei ole liidu seadusandja õiguse kohaldajale ülesannet liiga lihtsaks teinud. Järgnevalt tuleb seetõttu selgeks teha, millises neist paljudest õigusnormidest, millega liidu õiguses reguleeritakse kindlustust, leidub lõpuks vastus.

¹ — Algkeel: saksa.

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

4. Käesolevas kohtuasjas oluline direktiiv 2002/83/EÜ² (edaspidi „elukindlustusdirektiiv”) lähtub EÜ artikli 47 lõikest 2 ja artiklist 55. Selle kohaselt võetakse direktiive vastu füüsilisest isikust ettevõtjate tegevuse alustamise ja jätkamise hõlbustamiseks asutamiseõigust ja teenuste osutamise vabadust silmas pidades. Elukindlustusdirektiivi eesmärk on põhjenduste 3 ja 5 kohaselt edendada integreeritud siseturgu elukindlustuse valdkonnas. Direktiivi põhjenduse 55 kohaselt on selleks vajalik ka maksusüsteem:

„Mõned liikmesriigid ei kohalda elukindlustustehingute suhtes ühtki kaudse maksustamise liiki, enamik aga kohaldab erimakse ja muid kindlustusmaksmeid. Kõnealuste maksude ja maksete struktuur ja määrad on neid kohaldavates liikmesriikides erinevad. On soovitatav vältida olemasolevatest erinevustest põhjustatud liikmesriikidevahelisi konkurentsimoonutusi elukindlustusteenuste valdkonnas. Kuni edasise ühtlustamiseni heastab sellise probleemi usutavasti kohustuse liikmesriigi sätestatud maksusüsteemide ja muude maksevormide kohaldamine ning liikmesriigid peavad kehtestama selliste maksude ja maksete kogumise korra.” [Mõned liikmesriigid ei kohalda kindlustuslepingute suhtes ühtki kaudset maksu, enamik aga kohaldab erimakse ja muid lõive. Kõnealuste maksude ja lõivude struktuur ja määrad on neid kohaldavates liikmesriikides oluliselt erinevad. On soovitatav vältida olemasolevatest erinevustest põhjustatud liikmesriikidevahelisi konkurentsimoonutusi kindlustusteenuste valdkonnas. Kuni edasise ühtlustamiseni heastab sellise probleemi usutavasti kohustuse liikmesriigi sätestatud maksusüsteemi ja muude lõivude kohaldamine ning liikmesriigid peavad kehtestama selliste maksude ja lõivude sissenõudmise korra.] [täpsustatud tõlge]

5. Elukindlustusdirektiivi tuleb vastavalt selle artikli 2 punktile 1 kohaldada põhiliselt kindlustuslepingute suhtes, mis hõlmavad kindlustust teatud vanusesse jõudmise osas või kindlustust surmajuhtumi korral, samuti sellise lepinguga võimalikult seotud töövõimetus- ja invaliidsuskindlustust.

6. Elukindlustusdirektiivi IV jaotises „Asutamiseõiguse ja teenuste osutamise vabadusega seotud sätted” asuvas artiklis 50 „Kindlustusmaksete pealt võetavad maksud” on järgmine säte:

„1. Ilma et see piiraks kogu edasist kooskõlastamist [mõiste „kooskõlastamine” asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „ühtlustamine”], kohaldatakse iga elukindlustuslepingu suhtes ainult kohustuse liikmesriigi elukindlustusmaksude kaudseid makse ja maksutaolisi lõivusid [...].

2. Vastavalt artiklile 32 lepingu suhtes kohaldatav õigus ei mõjuta kohaldatavat maksukorraldust [mõiste „maksukorraldus” asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „maksusüsteem”].

3. Kuni edaspidise [ühtlustamiseni] kohaldab iga liikmesriik tema territooriumil kohustusi võtvate elukindlustusseltside suhtes esimese lõigu alusel nõutavate kaudsete maksude ja maksutaoliste lõivude maksmise tagamiseks oma siseriiklikke õigusnorme.” [täpsustatud tõlge]

2 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. novembri 2002. aasta direktiiv 2002/83/EÜ elukindlustuse kohta (EÜT L 345, lk 1; ELT eriväljaanne 06/06, lk 3).

7. Elukindlustusdirektiivi artikli 1 lõike 1 punktis g on määratletud artikli 50 lõikes 1 kasutatud mõiste „kohustuse liikmesriik” järgmiselt:

„liikmesriik, kus on kindlustusvõtja alaline elukoht või juhul kui kindlustusvõtja on juriidiline isik, liikmesriik, kus asub selle kindlustusvõtja lepingus käsitletav üksus”. [liikmesriik, kus on kindlustusvõtja alaline elukoht või juhul kui kindlustusvõtja on juriidiline isik, liikmesriik, kus asub selle kindlustusvõtja lepingus käsitletav tegevuskoht;] [täpsustatud tõlge]

8. Mõistet „kohustuse liikmesriik” kasutatakse veel ka elukindlustusdirektiivi teistes sätetes. Elukindlustusdirektiivi artikli 32 lõige 1 sisaldab järgmist sätet:

„Käesolevas direktiivis nimetatud tegevusega seotud lepingute suhtes kohaldatakse kohustuse liikmesriigi õigust. Kui selle liikmesriigi õigus seda lubab, võivad pooled valida teise riigi õiguse.”

9. Peatükis „Lepinguõigus ja elukindlustuse tingimused” on ka reguleeritud elukindlustusdirektiivi artikliga 36 „Teave kindlustusvõtjatele” ja selles on muu hulgas sätestatud:

„1. Enne elukindlustuslepingu sõlmimist tuleb kindlustusvõtjale teatavaks teha vähemalt III lisa punktis A loetletud teave.

2. Kindlustusvõtjale teatatakse kogu lepingu kestuse vältel kõigist III lisa punktis B loetletud teabe muutustest.

[...]”

10. Elukindlustusdirektiivi III lisa punktis A on enne kindlustuslepingu sõlmimist teatavaks tehtava teabe hulka alapunkti a 14 kohaselt loetud „üldine teave kindlustuspoliisi liigi suhtes kohaldatavate [maksusüsteemide] kohta”. III lisa punktis B on lepingu kehtivuse ajal teatavaks tehtava teabena määratletud alapunktis b 2 „kogu punkti A alapunktides a 4–a 12 loetletud teave kindlustustingimuste muutmise või lepingu suhtes kohaldatava õiguse muutmise kohta”.

11. Elukindlustusdirektiivi artiklites 41 ja 42 on seoses elukindlustusseltside piiriülese tegevuse alustamisega ette nähtud kindlad järelevalvekohustused. Artikkel 41 on sõnastatud järgmiselt:

„Elukindlustusselts, kes kavatseb esimest korda tegutseda ühes või mitmes liikmesriigis teenuste osutamise vabaduse alusel, teatab sellest kõigepealt päritoluliikmesriigi pädevatele asutustele, näidates nende kohustuste laadi, mida ta kavatseb katta.”

12. Elukindlustusdirektiivi artiklis 42 on muu hulgas sätestatud:

„1. Ühe kuu jooksul alates artiklis 41 ettenähtud teatavastegemisest edastavad päritoluliikmesriigi pädevad asutused liikmesriigile või liikmesriikidele, kelle territooriumil elukindlustusselts kavatseb tegutseda teenuste osutamise vabaduse alusel [...].

[...]

3. Elukindlustusselts võib tegevust alustada kuupäeval, mil talle teatatakse lõike 1 esimeses lõigus sätestatud edastamisest.”

13. Elukindlustusdirektiivi kõrval eksisteerivad liidu õiguses veel teised direktiivid, mis tegelevad kindlustusturu muude segmentidega. Direktiivi 92/49/EMÜ³ – mis selle artikli 2 lõike 2 kohaselt koostoimes direktiivi 73/239/EMÜ⁴ artikli 2 punkti 1 alapunktiga a ei kehti elukindlustuste osas – artikli 46 lõikes 2 on muu hulgas ette nähtud:

„Piiramata kogu edasist ühtlustamist, sõltub iga kindlustusleping ainult kindlustusmaksetelt võetavatest kaudsetest maksudest ja muudest lõivudest riski asukohaliikmesriigis direktiivi 88/357/EMÜ artikli 2 punkti d tähenduses [...]”.

14. „Riski asukohaliikmesriik” on direktiivi 88/357/EMÜ⁵ artikli 2 punktis d määratletud sõltuvalt kindlustuse liigist muu hulgas järgmiselt:

- „– liikmesriik, kus asub vara, juhul kui kindlustus käsitleb [...] hooneid ja nende sisu [...],
- registreerimise liikmesriik, kui kindlustus käsitleb [...] sõidukeid,
- liikmesriik, kus kindlustusvõtja võttis poliisi, kui tegemist on poliisidega, mis [...] hõlmavad reisi- või puhkuseriske [...],
- liikmesriik, kus asub kindlustusvõtja alaline elukoht, või kui kindlustusvõtja on juriidiline isik, siis viimase lepinguga seotud üksuse asukohaliikmesriik kõigil juhtudel, mida pole selgesõnaliselt hõlmatud eelmiste taanetega”.

15. Kõik eespool nimetatud direktiivid asendatakse alates 1. novembrist 2012 direktiiviga 2009/138/EÜ.⁶ Seal käsitletakse artiklis 157 „kindlustusmaksete maksustamist” ja selles on muu hulgas sätestatud:

„1. Ilma et see piiraks edasist [ühtlustamist], kohaldatakse iga kindlustuslepingu suhtes ainult riski asukohaliikmesriigis või kohustuse liikmesriigis kindlustusmaksete suhtes kohaldatavaid kaudseid makse ja maksutaolisi lõivusid.

[...]”

B. Belgia õigus

16. Belgia Kuningriigis kohaldatakse põhikohtuasjas tähtsust omavate aastate osas iga-aastast maksu. Seda maksu tuleb vastavalt Wetboek diverse rechten en taksen'i (mitmesuguste lõivude ja maksude seadustik, edaspidi „WDRT”) artiklile 173 tasuda kindlustuslepingutelt, kui kindlustusega kaetud risk asub Belgias. Selle sätte kohaselt asub risk Belgias, kui kindlustusvõtja alaline elukoht on Belgias või kui tema kui juriidilise isiku lepingus käsitletav üksus asub Belgias.

17. WDRT artiklis 175/3 on elukindlustuslepingute puhul kindlustusmaksete osas ette nähtud 1,1% maksu erimäär.

3 – Nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiiv 92/49/EMÜ otsekindlustustegevusega, välja arvatud elukindlustustegevusega seotud õigusnormide kooskõlastamise kohta, millega muudetakse direktiive 73/239/EMÜ ja 88/357/EMÜ (kolmas kahjukindlustuse direktiiv) (EÜT L 228, lk 1; ELT eriväljaanne 06/01, lk 346).

4 – Esimene nõukogu 24. juuli 1973. aasta direktiiv otsekindlustustegevuse, välja arvatud elukindlustustegevuse alustamise ja jätkamisega seotud õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (73/239/EMÜ) (EÜT L 228, lk 3; ELT eriväljaanne 06/01, lk 14).

5 – Teine nõukogu 22. juuni 1988. aasta direktiiv otsekindlustustegevusega, välja arvatud elukindlustustegevusega seotud õigusnormide kooskõlastamise kohta, millega nähakse ette sätteid teenuste osutamise vabaduse tegeliku kasutamise hõlbustamiseks ja muudetakse direktiivi 73/239/EMÜ (88/357/EMÜ) (EÜT L 172, lk 1; eriväljaanne 06/01, lk 198).

6 – Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solvatus II) (ELT L 335, lk 1); vt direktiivi põhjendus 1 ja artikli 310 lõige 1.

III. Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

18. Kaebuse esitaja põhikohtuasjas on Madalmaade äriühing RVS Levensverzekeringen NV (edaspidi „maksukohustuslane”), kes pakub elukindlustust. Põhikohtuasjas käsitletakse maksukohustuslase 2006. ja 2007. aasta eest Belgias võlgnetavat kindlusmaksu.

19. Maksukohustuslane sõlmis kindlustuslepingu mitme isikuga, kelle elukoht oli lepingu sõlmimise ajal Madalmaades, kuid 2006. ja 2007. aastal Belgias. Belgia maksuhaldur on arvamusel, et nende kindlustuslepingute alusel tuleb maksukohustuslasel tasuda 2006. ja 2007. aasta eest kindlustusmaksu kogusummas 16 542 eurot.

20. Olles nimetatud summa esmalt Belgia maksuhaldurile tasunud, nõuab maksukohustuslane seda nüüd tagasi eelotsusetaotluse esitanud kohtule esitatud hagnis. Maksukohustuslane on seisukohal, et tal tuleb tasuda Belgias kindlustusmaksu vaid juhul, kui kindlustusvõtja elukoht oli lepingu sõlmimise ajal Belgias. Belgia maksuhaldur on seevastu arvamusel, et otsustav on elukoht vastava kindlustusmaksu tasumise ajal.

21. Kohtuasja lahendav Rechtbank van eerste aanleg te Brussel (Brüsseli esimese astme kohus) esitab Euroopa Kohtule seda silmas pidades järgmised küsimused:

- „1. Kas elukindlustusdirektiivi artiklit 50, mille lõike 1 kohaselt, ilma et see piiraks kogu edasist kooskõlastamist, kohaldatakse iga elukindlustuslepingu suhtes ainult kohustuse liikmesriigi elukindlustusmaksete kaudseid makse ja maksutaolisi lõivusid ja mille lõike 3 kohaselt kuni edaspidise kooskõlastamiseni kohaldab iga liikmesriik tema territooriumil kohustusi võtvate elukindlustusseltside suhtes esimese lõigu alusel nõutavate kaudsete maksude ja maksutaoliste lõivude maksmise tagamiseks oma siseriiklike õigusnorme, tuleb tõlgendada nii, et, sellega on vastuolus selliste siseriiklike õigusnormidega, nagu WDRT artikkel 173 ja artikkel 175/3, mille kohaselt tuleb kindlustuslepingutelt (sealhulgas elukindlustuslepingutelt) tasuda iga-aastast maksu, kui risk asub Belgias, see tähendab siis, kui kindlustusvõtja alaline elukoht on Belgias, või juhul kui kindlustusvõtja on juriidiline isik, asub tema lepingus käsitletav tegevuskoht Belgias, jättes seejuures arvestamata kindlustusvõtja elu- või asukohaga lepingu sõlmimise ajal
2. Kas ELTL artiklitest 49 ja 56 tulenevate ühenduse õiguse põhimõtetega isikute ja teenuste vaba liikumise takistuste kõrvaldamise kohta ühenduse liikmesriikide vahel on vastuolus sellised õigusnormid nagu WDRT artikkel 173 ja artikkel 175/3, mille kohaselt tuleb kindlustuslepingutelt (sealhulgas elukindlustuslepingutelt) tasuda iga-aastast maksu, kui risk asub Belgias, see tähendab siis, kui kindlustusvõtja alaline elukoht on Belgias, või juhul kui kindlustusvõtja on juriidiline isik, asub tema lepingus käsitletav tegevuskoht Belgias, jättes seejuures arvestamata kindlustusvõtja elu- või asukohaga lepingu sõlmimise ajal?”

IV. Õiguslik hinnang

A. Eelotsuse küsimuste tõlgendamine

22. Enne kui ma alustan eelotsuse küsimustele vastamist, näib mulle vajalik teha kindlaks nende ulatus.

23. Esimese eelotsuse küsimuse osas on komisjon õigesti märkinud, et see on põhikohtuasjas kirjeldatud faktilisi asjaolusid silmas pidades sõnastatud liiga laialt ja seda tuleb seetõttu tõlgendada kitsalt. Käesolev kohtuasi ei anna tõepoolest alust kontrollida Belgia maksuõigusnormide kooskõla liidu õigusega nii ulatuslikult, nagu on tuleneb eelotsuse küsimuse sõnastusest.

24. Ühelt poolt ei ole nimelt tõesti oluline põhikohtuasjas käsitleda nende kindlustuslepingute maksustamist, mille puhul kindlustusvõtja on juriidiline isik. Teiselt poolt võib käesoleval juhul olla küsimus ainult selles, kas elukindlustusdirektiivi artikliga 50 on vastuolus teatud siseriiklikud sätted elukindlustuslepingute osas ja mitte igasuguste kindlustuslepingute puhul. Järelikult puudutab eelotsuse küsimus üksnes elukindlustusdirektiivi artikli 50 tõlgendamist elukindlustuslepingute osas ja üksnes seoses kindlustusvõtjatega, kes on füüsilised isikud.

25. Teise eelotsuse küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus lisaks eeltoodule täiendavalt selgitada, kas Belgia õigusnormid on vastuolus teatud põhivabadustega.

26. Käesolevas kohtuasjas tuleb aga arvesse võtta, et elukindlustusdirektiivi artikkel 50 juba kujutab endast ammendavat teisele õiguse sätet, mille alusel hinnata Belgia õigusnormide kooskõla liidu õigusega. Sellele on suunatud esimene eelotsuse küsimus. Seda silmas pidades ei tule Belgia õigusnorme hinnata esmases õiguses kehtestatud põhivabaduste alusel, vaid elukindlustusdirektiivi artiklis 50 seisneva teisele õiguse alusel. Selle sätte tõlgendamise raames tuleb siiski arvesse võtta ka põhivabaduste tähtsust, et vältida elukindlustusdirektiivi artikli 50 sellist tõlgendust, mis ei ole kooskõlas põhivabadustega. Esmase õiguse aspekte, mis tuuakse välja teise eelotsuse küsimusega, tuleb seetõttu arvesse võtta juba esimesele eelotsuse küsimusele vastates.

27. Sellest tulenevalt ei pea ka välja selgitama, kas teine eelotsuse küsimus on sellisena üldse vastuvõetav. Nagu on komisjon õigesti märkinud, ei ole eelotsusetaotlusest nimelt võimalik üheselt mõista, milliste põhivabaduste tõlgendamist eelotsusetaotluse esitanud kohus palub.

28. Kokkuvõttes tuleb eelotsuse küsimusi kõige selle tõttu käsitada nii, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas elukindlustusdirektiivi artikliga 50 on põhivabadusi arvesse võttes vastuolus siseriiklik sätete, mille kohaselt elukindlustuslepingutelt tuleb tasuda iga-aastast maksu, kui kindlustusvõtja alaline elukoht on vastaval aastal asjaomasel liikmesriigis, jättes arvesse võtmata kindlustusvõtja elukoha lepingu sõlmimise ajal.

B. *Vastus eelotsuse küsimustele*

29. Sellele küsimusele vastamiseks tuleb välja selgitada, kuidas jaotab elukindlustusdirektiivi artikkel 50 liikmesriikide maksustamispädevuse elukindlustustelt makstava kindlustusmaksu puhul.

30. Elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 järgi on selline maksustamispädevus „kohustuse liikmesriigil”. Kindlustuslepingute suhtes kohaldatakse selle järgi ainult kaudseid makse, mida kohustuse liikmesriigis kindlustusmaksetelt sisse nõutakse. Kohustuse liikmesriigina on direktiivi artikli 1 lõike 1 punktis g määratletud liikmesriik, kus on kindlustusvõtja alaline elukoht. Käesolev menetlus on näidanud, et need sätted võimaldavad sisuliselt kaht tõlgendusviisi.

31. Ühelt poolt on võimalik „staatiline” tõlgendamine, mille järgi „kohustuse liikmesriik” määratakse kindlaks ühekordselt lepingu sõlmimisel. Selle kohaselt on kogu lepingu kehtivuse ajal maksustamispädevus liikmesriigil, kus on kindlustusvõtja alaline elukoht lepingu sõlmimise ajal. Sellist tõlgendamist pooldab maksukohustuslane ja Eesti valitsus.

32. Teiselt poolt on võimalik „dünaamiline” tõlgendamine, mille järgi võib „kohustuse liikmesriik” aja jooksul muutuda. Sellest tulenevalt oleks maksustamispädevus alati sellel liikmesriigil, kus on kindlustusvõtja alaline elukoht igakordse kindlustusmakselt maksu sissenõudmise ajal. See võib kindlustusmakseti erineda. Sellist dünaamilist tõlgendust pooldavad Belgia ja Austria valitsus, samuti komisjon.

33. Järgnevalt näitan, et liidu seadusandja ei ole maksustamispädevuse jaotust elukindlustuslepingute maksustamise puhul selgelt reguleerinud (1), sätete kontekst (2) ja mõte, võttes arvesse põhivabadusi (3), viivad siiski elukindlustusdirektiivi artikli 50 staatilise tõlgenduseni.

1. Sõnastuse tõlgendamine

34. Vastupidi mõne menetlusosalise väidetele ei anna sõnastus selget vastust käesoleval juhul kerkivale küsimusele. See ei kehti mitte ainult hollandi keeles toimivas menetluses kõne all oleva elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 ja täiendava artikli 1 lõike 1 punkti g hollandikeelse versiooni kohta, vaid ka selle saksa-, inglise- ja prantsuskeelse versiooni kohta. Nende sõnastuse järgi on selge vaid see, et maksustamine peab toimuma seal, kus on kindlustusvõtja alaline elukoht. Siinkohal otsustavale küsimusele, nimelt milline ajahetk on alalise elukoha kindlaksmääramisel otsustav, nimetatud keeleversioonide sõnastus aga vastust ei anna.

35. Ka nimetus „kohustuse” liikmesriik ei anna selle olulise ajahetke kohta teavet. Selle „kohustuse” all võib käsitada mitte ainult kohustuse *võtmist*, vaid ka kohustuse *olemasolu*. Järelikult ei saa sellest sõnastusest üheselt järeldada ei seda, et liikmesriik tuleb määrata ühekordselt lepingu sõlmimisel ega seda, et see tuleb kogu lepingu kehtimise ajal alati uuesti määrata.

36. Lõpuks räägib elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 sõnastus sama ambivalentselt nii kindlustus*maksetelt* võetavast maksust kui ka kindlustus*lepingutest*, mille suhtes kohaldatakse maksu. Niisiis jääb selgusetuks, kas otsustavaks kriteeriumiks on direktiivi kohaselt lepingu sõlmimine või vastava kindlustusmakse tasumine.

2. Süstemaatiline tõlgendamine

37. Elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 normi kontekst sisaldab siiski palju sätteid, mis annavad viiteid selle tõlgendamiseks.

a) Kindlustusmaksu sissenõudmine

38. Esmalt tuleb siinkohal nimetada artikli 50 lõiget 3. Selle järgi tagatakse kindlustusmaksu sissenõudmine siseriiklike õigusnormide alusel. Liikmesriik kohaldab neid sätteid „tema territooriumil kohustusi võtvate” elukindlustusseltside suhtes. Siit järeldas maksukohustuslane eelkõige, et maksustamispädevuse jaotuse puhul peab määrav olema lepingu sõlmimise ajahetk.

39. Komisjon on aga õigesti märkinud, et elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõikes 3 valitud sõnastus ei ole ilmtingimata seotud kindlustuslepingu sõlmimisega. Asjaomane seisukoht sõltub nimelt sellest, millega seotakse lauseosa „tema territooriumil”.

40. Ühelt poolt võib selle siduda sõnaga „võtma” ja rõhutada seega lepingu sõlmimise kohta. Teiselt poolt on aga ka võimalik siduda see lauseosa ja seega ka koha määratlemine „kohustustega”. Sel juhul oleks määrav, kus võetud kohustused eksisteerivad. Veel selgemalt väljendub see tõlgendamisvõimalus ingliskeelses versioonis, kus räägitakse liikmesriigis asuvate kohustuste katmisest.⁷ Kohustuse asukoht võiks olla näiteks kindlustusvõtja vastav alaline elukoht, mitte tingimata lepingu sõlmimise koht.

41. Seega ei toeta artikli 50 lõige 3 elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 staatilist ega dünaamilist tõlgendamist.

7 — „[...] each Member State shall apply to those assurance undertakings which cover commitments situated within its territory [...]”.

b) Mõiste „kohustuse liikmesriik” muudes sätetes

42. Lisaks võiks artikli 50 lõike 1 tõlgendamise jaoks oluline olla mõiste „kohustuse liikmesriik” kasutamine elukindlustusdirektiivi muudes sätetes. Direktiivi artikli 1 lõike 1 punktis g on sätestatud selle mõiste ühtne määratlus direktiivi kõikide sätete jaoks.

43. See ühtne määratlus on tagatud juba niigi, kui selle all mõistetakse igas sättes seda liikmesriiki, kus on kindlustusvõtja alaline elukoht. Direktiivi artikli 1 lõike 1 punkti g määratluse raames ei ole siiski sätestatud, millisest ajahetkest seejuures lähtuda tuleb. Niisiis, kui tähtsust omav ajahetk ei ole määratluse osa, võib seda vastavalt sättele, mis kasutab mõistet „kohustuse liikmesriik”, erinevalt määratleda.

44. See kehtib ka maksukohustuslase viidatud elukindlustusdirektiivi artikli 32 lõike 1 esimeses lauses sätestatu suhtes. See õigusnorm lähtub kindlustuslepingu suhtes kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel „kohustuse liikmesriigist”. Jagan siiski maksukohustuslase arvamust selles osas, et selle sätte dünaamiline tõlgendus, mille järgi kohaldatav õigus muutub, kui kindlustusvõtja vahetab oma elu- või asukohta, ei saa olla kooskõlas seadusandja sooviga. Elukindlustusdirektiivi artikli 32 lõike 1 esimese lause raames peaks „kohustuse liikmesriik” olema liikmesriik, kus on kindlustusvõtja alaline elukoht lepingu sõlmimise ajal.

45. Eespool toodu põhjal ei tähenda see aga, et sama ajahetk on oluline siin analüüsitava elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 raames. Lisaks sellele on elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõikes 2 ette nähtud, et kohaldatavat maksusüsteemi ei mõjuta vastavalt artiklile 32 kindlustuslepingu suhtes kohaldatav õigus. Kuigi see õigusnorm peaks reguleerima eelkõige juhte, kus osapooled valivad mõne teise riigi õiguse vastavalt direktiivi artikli 32 lõike 1 teisele lausele, on artikli 50 lõikes 2 siiski veel kord rõhutatud kohaldatava õiguse ja kohaldatava maksusüsteemi sõltumatust.

c) Teave kindlustuslepingus

46. Siiski esineb elukindlustusdirektiivis veel ühes kohas säte kindlustuslepingu kohta, mis võib anda viite eelotsuse küsimustele vastamiseks. Nimelt on selle artiklis 36 sätestatud, et kindlustusvõtjatele tuleb lepingu kehtivuse alguses ja selle ajal teha teatavaks kindlaksmääratud teave.

47. Vastavalt elukindlustusdirektiivi artikli 36 lõikele 1 koostoimes III lisa punkti A alapunktiga a 14 tuleb kindlustusvõtjale enne lepingu sõlmimist anda „üldine teave kindlustuspoliisi liigi suhtes kohaldatavate maksu[süsteemide] kohta”. Millist maksusüsteemi kohaldada, sõltub „kohustuse liikmesriigist” elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 tähenduses.

48. Lepingu kehtivuse ajal tuleb kindlustusvõtjale elukindlustusdirektiivi artikli 36 lõike 2 kohaselt samuti teatud teave teatavaks teha. Vastavalt elukindlustusdirektiivi III lisa punkti B alapunktile b 2 kuulub siia sellise lepingupoolte õiguste ja kohustuste kohta käiva mahuka teabe aktualiseerimine, mis tuli esitada juba lepingu sõlmimisel, juhul kui muutunud on lepingu suhtes kehtivad õigusnormid. Asjaomane viide lepingu sõlmimisel teatavaks tehtava teabe kohta ei hõlma aga sõnaselgelt kohaldatava maksusüsteemi kohta käivat teavet.

49. Sellest sättest nähtub, et ilmselt ei lähtunud liidu seadusandja sellest, et kohaldatav maksusüsteem võib lepingu kehtivuse ajal vahetuda. Seega ei saa sellest järeldada, et kuigi kohaldatav maksusüsteem on niivõrd keskse tähendusega, et see kuulub enne lepingu sõlmimist teatavaks tehtava kohustusliku teabe hulka, võiks aga teavitamine kohaldatava maksusüsteemi vahetumisest lepingu kehtivuse ajal olla liigne.

50. Nii sisaldab elukindlustusdirektiivi artikkel 36 koostoimes III lisaga selget viidet elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 staatilise tõlgenduse vajalikkuse kohta.

d) Kindlustustegevuse järelevalve õiguslikud eeldused

51. Eesti valitsus viitas seoses süstemaatilise tõlgendamisega ka teavitamiskohustusele, mida tuleb kindlustusseltsidel elukindlustusdirektiivi artikli 41 kohaselt täita. Selle sätte kohaselt on vajalik päritoluliikmesriigi pädevate asutuste teavitamine, mis on direktiivi artikli 42 lõike 1 ja lõike 3 kohaselt teises liikmesriigis tegutsemise üheks eelduseks.

52. Minu arvates ei eelda Eesti valitsus aga õigesti, et kindlustusseltsid ei saaks seda teavitamiskohustust täita, kui maksustamisel oleks määrav kindlustusvõtja alaline elukoht vastava kindlustusmakse tasumise ajal. Sellist tegutsemise mõiste tõlgendamist elukindlustusdirektiivi artikli 41 tähenduses tuleb eristada maksustamispädevuse jaotuse küsimusest.

53. Nagu ka komisjon rõhutas, ei kerki käesoleval juhul küsimust, kas tulenevalt kindlustusvõtja teise liikmesriiki ümberkolimisest tegutseb kindlustusselts selles riigis elukindlustusdirektiivi artikli 41 tähenduses. Olulised on üksnes ümberkolimisest tekkivad maksukohustused elukindlustusdirektiivi artikli 50 alusel. Pealegi ei ole kaalukat põhjust vastata mõlemale küsimusele ühtselt.

e) Muud direktiivid kindlustusturu kohta

54. Ületades elukindlustusdirektiivi raame, võrdlesid nii Belgia valitsus kui ka komisjon sätteid direktiividest, mis kehtivad liidu õiguses muude kindlustusliikide kui elukindlustus kohta.

55. Nii on direktiivi 92/49/EMÜ artikli 46 lõikes 2 ette nähtud maksustamisnorm, mis on vastavuses elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõikes 1 sätestatuga. Ainus erinevus seisneb selles, et selles ei lähtuta „kohustuse liikmesriigist”, vaid „riski asukohaliikmesriigist direktiivi 88/357/EMÜ artikli 2 punkti d tähenduses”.

56. Asjaomase artikli 2 punktis d on riski asukoht määratletud erinevalt sõltuvalt kindlustuslepingu liigist. Kui selle regulatsiooni neljas taane sisaldab ülejäänud juhtumeid koondavat määratlust, mis on identne „kohustuse liikmesriigi” määratlusega elukindlustusdirektiivis, siis kolmandas taandes peetakse reisikindlustuslepingute korral otsustavaks liikmesriiki, kus kindlustusvõtja lepingu sõlmis.

57. Siiski ei saa ma nõustuda Belgia valitsuse poolt selle võrdluse põhjal tehtud järeldusega, et lepingu sõlmimine ei saa seega elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 kohaldamisel rolli mängida. On küll õige, et direktiivi 88/357 artikli 2 punkti d kolmanda ja neljanda taande erinevatest määratlustest saab tuletada, et liidu seadusandja ei mõista „kohustuse liikmesriigi” all lepingu sõlmimise kohta. Kuid käesoleval juhul ei ole oluline see, kas kohaldatava maksusüsteemi määratlemise puhul on elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 kohaselt otsustav lepingu sõlmimise koht, vaid see, kas otsustav on kindlustusvõtja alaline elukoht lepingu sõlmimise ajal. Kuna alaline elukoht on reeglina identne kindlustusvõtja elukohaga, võivad lepingu sõlmimiskoha liikmesriik ja liikmesriik, kus kindlustusvõtjal on sel ajal alaline elukoht, siiski olla erinevad.

58. Ka menetlusosaliste osaliselt viidatud direktiiv 2009/138, mis tulevikus ühendab erinevad liidu õiguse kindlustusalased direktiivid, ei saa anda edasist selgitust eelotsuse küsimustele vastamiseks.

59. Selle direktiivi artikli 157 kohaselt on kohaldatava maksusüsteemi puhul otsustav „riski asukohaliikmesriik või kohustuse liikmesriik”. Sellest saab äärmisel juhul järeldada, et elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõikes 1 kasutatud mõistet „kohustuse liikmesriik” tuleb liidu seadusandja mõtte kohaselt eristada riski asukohaliikmesriigist.

60. Vaieldamatu peaks aga olema, et riski asukoht ei mängi elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 kohaldamisel rolli. Lepingu eset silmas pidades tuleks see koht kindlaks määrata nimelt isiku, kelle elu on kindlustatud ja kes ei pea ilmingimata langema kokku kindlustusvõtja isikuga, vastava alalise elukoha järgi. Staatilisel ega dünaamilisel tõlgendamisel ei ole see koht aga otsustav, nii et vahetegemine kohustuse liikmesriigi ja riski asukohaliikmesriigi vahel, nagu on direktiivi 2009/138 artiklis 157, ei oma käesoleva tõlgendusprobleemi jaoks tähtsust.

3. Teleoloogiline tõlgendamine

61. Pärast tuvastamist, et süstemaatilise aspektist toetab elukindlustusdirektiivi artikkel 36 koostoimes III lisaga direktiivi artikli 50 lõike 1 staatilist tõlgendust,⁸ käsitlen ma nüüd selle sätte mõtet ja eesmärki.

62. Asjaomase eesmärgi on direktiivi vastuvõtja sätestanud elukindlustusdirektiivi põhjenduses 55. Selle kohaselt peaks elukindlustusdirektiivi artikkel 50 vältima liikmesriikidevahelisi konkurentsimoanutusi elukindlustusteenuste valdkonnas. Konkurentsimoanutused võivad tekkida erinevustest, mis esinevad liikmesriikide vahel kindlustuslepingutelt kaudsete maksude sissenõudmisel. Selle peab ületama „kohustuse liikmesriigis” kehtiva maksusüsteemi ühtne kohaldamine.

63. Esialgu ei saa selle sõnastuse põhjal teha käsitletavas küsimuses tähtsust omava liikmesriigi määramise kohta kaalukat järeldust, nagu ma juba selgitasin elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 3 tõlgendamisel.⁹ Seda hinnangut ei nõrgesta oluliselt see, et põhjenduse 55 ingliskeelne versioon sisaldab, vastupidi elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõikele 3, teistsugust sõnastust.¹⁰ Nimelt, isegi kui põhjenduse 55 sõnastust tõlgendatakse nii, et maksusüsteemi kohaldamisel on otsustavaks lepingu sõlmimise liikmesriik, ei toetaks see elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 staatilist ega dünaamilist tõlgendust. Nagu ma juba selgitasin,¹¹ tuleb lepingu sõlmimise kohta eristada kindlustusvõtja alalisest elukohast lepingu sõlmimise ajal.

64. Samuti ei tohiks teleoloogilise tõlgenduse raames esmajoones tõlgendada põhjenduse sõnastust, vaid võtta arvesse sellest – ja teistest allikatest – ühemõtteliselt tulenevat elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 siin tõlgendatava sätte mõtet ja eesmärki.

a) Konkurentsimoanutuste vältimine

65. Elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõige 1 peab põhjenduse 55 kohaselt ühemõtteliselt vältima konkurentsimoanutusi kindlustusteenuste valdkonnas.

66. Maksukohustuslane väitis siinkohal, et pärast seda, kui kindlustusvõtja on sõlminud kindlustuslepingu Madalmaades ja asunud seejärel elama Belgiasse, konkurentsiolekorda enam ei ole. Seetõttu oleks staatiline tõlgendus kooskõlas elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 eesmärgiga.

67. Minu arvates võib see küll olla tõsi lepingu sõlmimist puudutava konkurentsi kohta, kuid mitte konkurentsi kohta, mis puudutab lepingu kehtivuse ajal kindlusandja vahetamist. Viimast konkurentsi moonutatakse, kui määrav peaks olema üksnes kindlustusvõtja alaline elukoht lepingu sõlmimise ajal. Pärast kolimist säilitaks kindlustusvõtja näiteks maksuvabastuse privileegi, kui ta elukoht oli lepingu sõlmimise ajal liikmesriigis, kus kindlustuslepingute maksustamist ette ei ole nähtud. Kui tema uues elukohas aga kohaldatakse kindlusmaksu, tuleks seda uue kindlustuslepingu sõlmimisel tasuda. Selline halvemus võib algusest peale pärssida kindlustusvõtja soovi vahetada kindlustusandjat.

8 — Vt eespool punkt 46 jj.

9 — Vt eespool punkt 38 jj.

10 — „[...] application of the tax systems [...] provided for by the Member States in which commitments entered into [...]”.

11 — Vt eespool punkt 57.

68. Siiski on elukindlustusdirektiivi põhjenduses 55 rõhutatud, et artikli 50 eesmärk on vältida konkurentsimoonusi „kuni edasise ühtlustamiseni”. See paistab sisaldavat tõdemust, et kohaldatav maksustamispädevuse jaotus ei hoia konkurentsimoonusi veel täielikult ära. Elukindlustusdirektiivi artikli 50 tõlgendus, mis ei välista kõiki konkurentsimoonusi, oleks seetõttu regulatsiooni eesmärgiga siiski kooskõlas.

69. Seda toetab ka see, et komisjon selgitas kohtuistungil vastuseks Euroopa Kohtu kirjalikule küsimusele, et tema teada ei käsitletud küsimusi, mis puudutavad kindlustusvõtja liikuvust ja selle mõju kohaldatavale maksusüsteemile, ei elukindlustusdirektiivi valmimise ega sellele eelnenud direktiivide raames. Seega ei saa järeldada, et liidu seadusandja soovis elukindlustusdirektiivi artikliga 50 vältida ka konkurentsimoonusi kehtiva lepingulise suhte ajal.

70. Lisaks sellele on kindlustusega kaetud riski olemuse tõttu elukindlustusvaldkonnas nagunii konkurents piiratud vaid kehtivate lepingute ja teise kindlustusandjaga uue lepingu sõlmimise vahelise ajaga. Nii teatud vanuse saavutamise kui ka surma risk tõuseb kindlustatud isiku vanuse kasvades. Uute sõlmitavate elukindlustuslepingute kindlustusmaksed peaksid seega juba selle tõttu olema struktuuriliselt kõrgemad kui juba olemasolevate lepingute maksed.

71. Konkurentsimoonuside vältimise eesmärk räägiks seega küll pigem, kuid mitte ilmtingimata, elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 dünaamilise tõlgenduse kasuks.

b) Topeltmaksustamise ja maksustamata jätmise vältimine

72. Euroopa Kohus nimetas lisaks sellele seoses sarnase direktiivi 88/357 sättega ja juba viidatud artikli 2 punkti d neljanda taandega¹² konkurentsimoonuside vältimise kõrval regulatsiooni eesmärgina topeltmaksustamise ja maksustamata jätmise välistamist. Sellega seoses rõhutas ta objektiivselt kontrollitavate tunnuste tähtsust.¹³

73. Esmalt ei veena mind sellega seoses komisjoni arvamus, kes näeb erilise topeltmaksustamise ohuna seda, et maksustamine sõltub kindlustusvõtja elu- või asukohast lepingu sõlmimise ajal. Selline oht esineb vaid siis, kui erinevad liikmesriigid tõlgendavad asjaomast sätet erinevalt. Nii topeltmaksustamist kui ka maksustamata jätmist takistatakse seetõttu põhimõtteliselt elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 ühetaolise tõlgendamise ja kohaldamisega liidus, sõltumata sellest, mis võetakse kõnealuses tõlgenduses otsustavaks kriteeriumiks.

74. Tuleb aga tõdeda, et Euroopa Kohtu nõutud objektiivne kontrollitavus on kõikidele osapooltele staatilise tõlgenduse korral paremini tagatud. Sellisel juhul tuleb vaid üks kord – lepingu alguses – teha kindlaks kindlustusandja alaline elukoht. Sedasi vähendatakse olukordi, kus erinevad liikmesriigid on eriarvamusel selles osas, kus on teatud kindlustusvõtja alaline elukoht vastaval aastal. Sellise olukorra tagajärjeks oleks nimelt topeltmaksustamine või maksustamata jätmine.

75. Elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõikega 1 seotav eesmärk vältida topeltmaksustamist ja maksustamata jätmist toetab niisiis staatilist tõlgendamist.

12 — Vt eespool punkt 55 jj.

13 — Vt 14. juuni 2001. aasta otsus kohtuasjas C-191/99: Kvaerner (EKL 2001, lk I-4447, punkt 51).

c) Põhivabaduste arvesse võtmine

76. Teleoloogilise tõlgendamise raames tuleb lisaks sellele arvesse võtta ka põhivabadusi, mida silmas pidades tuleb teisest õigust tõlgendada.¹⁴ Juba elukindlustusdirektiivi IV jaotise pealkiri, mille alla kuulub käesoleval juhul elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 tõlgendatav säte, viitab eelkõige asutamisoiguse ja teenuste osutamise vabaduse tagamise eesmärgile.

77. Põhivabaduste arvessevõtmisel ei ole siinkohal oluline kontrollida kas käesolevas kohtuasjas on põhivabadust konkreetselt rikutud. Pigem tuleb uurida, milline tõlgendusvariant realiseerib kõigil elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõikes 1 reguleeritud juhtudel põhivabadusi kõige paremini.

78. Kindlustusandja asutamisoiguse riive elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 kohaldamisalas ei ole tuvastatav; järgnevalt on selle sätte tõlgendamiseks vaja lähemalt käsitleda teenuste osutamise vabaduse ja kindlustusvõtja liikumisvabaduse tähendust.

i) Teenuste osutamise vabadus

79. Esmalt on vaieldav, milline mõju võib aluslepinguga tagatud teenuste osutamise vabadusel olla elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 tõlgendamisele.

80. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb teenuste osutamise vabaduse piirangutena käsitada selliseid siseriiklikke meetmeid, mis keelavad või takistavad nimetatud vabaduse kasutamist või muudavad selle vähem atraktiivseks.¹⁵ Kuna käesoleval juhul ei ole tegemist siseriikliku meetme hindamisega, vaid teenuste osutamise vabaduse arvessevõtmisega teisese õiguse tõlgendamise raames, siis tuleb järgnevalt uurida, milline tõlgendusvariant piirab teenuste osutamise vabadust selles tähenduses kõige vähem.

81. Maksukohustuslane tõi sellega seoses välja, et dünaamiline tõlgendamine piirab teenuste osutamise vabadust, sest Madalmaade kindlustusseltsidel tuleb kindlustusvõtja elukohavahetuse korral kanda maksukoormust, ilma et nad saaksid maksu lepingu raames kindlustusvõtjalt tagasi. Maksu edasikandumine kindlustusvõtjatele ei ole selle kohaselt enam võimalik.

82. Sellele tuleb aga vastu väita, et maksu edasikandumine kohavahetuse korral on vaid lepingu sõnastamise küsimus. Maksukohustuslane ei lähtunud oma lepingute sõnastamisel nähtavasti dünaamilisest tõlgendusest ja seetõttu ei leppinud kokku tasu kohandamises kindlustusvõtja elukohavahetuse korral. Järelikult oleks maksukohustuslane dünaamilise tõlgenduse korral vastamisi probleemiga, mis ei tuleneks sellest tõlgendusvariandist endast, vaid üksnes tema ebaõigest hinnangust kehtivale õiguslikule olukorrale. Tunnistada tuleb siiski, et see probleem saab üldse tekkida vaid dünaamilise tõlgenduse korral.

83. Teisest küljest kujutab dünaamiline tõlgendus endast siiski staatilise tõlgendusega võrreldes selgelt suuremat teenuste osutamise vabaduse kahjustamist.

14 — Vt sellega seoses 6. oktoobri 1981. aasta otsus kohtuasjas 246/80: Broekmeulen (EKL 1981, lk 2311, punkt 20), 6. novembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-101/01: Lindqvist (EKL 2003, lk I-12971, punkt 87) ja 26. juuni 2007. aasta otsus kohtuasjas C-305/05: Ordre des barreaux francophones et germanophone jt (EKL 2007, lk I-5305, punkt 28), samuti kohtujurist Alber'i 9. juuli 2002. aasta ettepanek kohtuasjas C-435/00: Geha Naftiliaki jt (EKL 2002, lk I-10615, ettepaneku punkt 40).

15 — Vt muu hulgas 13. oktoobri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-9/11: Waypoint Aviation (EKL 2011, lk I-9697, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

84. Eesti valitsus on nimelt õigesti viidanud raskustele, mis tekiksid kindlustusseltsidel ka maksu edasikandumise korral elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 dünaamilise tõlgendamise puhul. Sellisel juhul peaksid kindlustusseltsid oma maksukohustuste täitmiseks kontrollima jooksvalt oma kindlustusvõtjate tegelikku alalist elukohta ja eelkõige seal vastavalt kehtivaid maksuõiguse norme. Kindlustusseltsid oleks seega sunnitud kinni pidama paljudest erinevatest liikmesriikide maksuõigusnormidest üksnes asjaolu tõttu, et nende tahtest sõltumata viib lepingupartner oma elukoha üle teise liikmesriiki.

85. Staatilise tõlgenduse puhul tuleb teise liikmesriigi maksuõigusnorme võtta arvesse ainult siis, kui kindlustusselts otsustab teadlikult sõlmida elukindlustuslepingu isikuga, kelle alaline elukoht on teises liikmesriigis. Eelkõige tuleb aga kogu lepingu kehtivusaja vältel kohaldada vaid selle liikmesriigi maksusätteid.

86. Dünaamiline tõlgendus kujutab endast järelikult kindlustusseltsi piiriüleste teenuste suuremat piirangut, sest kindlustusvõtja elukohavahetuse korral kohaldatakse lepingule teist maksusüsteemi.

87. Selline õiguslik tagajärg võiks ka pärssida kindlustusseltside soovi pärast kindlustusvõtja piiri ületavat elukohavahetust talle jätkuvalt kindlustusteenust pakkuda. Selleks et vältida elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 dünaamilise tõlgendamisega seotud täiendavat koormust järgida teise liikmesriigi maksusätteid, võiksid kindlustusseltsid püüda sõlmida lepinguid vaid tingimusel, et kindlustusvõtjal on teatud kindel elukoht. Sõltumata küsimusest, kas selline kindlustusseltsi käitumine on kooskõlas liidu õigusega, ei ole seda ohtu staatilise tõlgenduse korral.

88. Kokkuvõttes toetab seega teenuste vaba liikumise tagamine pigem staatilist tõlgendamist.

ii) Kindlustusvõtja liikumisvabadus

89. Seevastu ei saa ma tuvastada kindlustusvõtja erinevate liikumisvabaduste otsest piiramist elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 dünaamilise tõlgenduse põhjal, nagu menetlusosalised on osaliselt märkinud.

90. Dünaamilisel tõlgendamisel oleks küll lepingu sõnastusest lähtuvalt teatud juhtudel tagajärjeks see, et kindlustusvõtjal tuleks oma elukindlustuslepingu eest maksta kõrgema kindlustusmaksu tõttu oma uues elukohas kõrgemat tasu. Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei taga alusleping liidu kodanikule aga seda, et oma tegevuse senisest alalise elukoha liikmesriigist teise liikmesriiki viimine on maksustamise seisukohast mõjudeta.¹⁶

91. Kaudselt võiks kindlustusvõtja õigust liikumisvabadusele dünaamilise tõlgenduse korral siiski kahjustada see, kui kindlustusselts – nagu juba kirjeldatud¹⁷ – peaks lepingu jätkamisest pärast piiri ületavat elukohavahetust keelduma. Kuna selliseid negatiivseid tagajärgi kindlustusvõtjale staatilise tõlgendusega ei kaasneks, toetab ka kindlustusvõtjale liikumisvabaduse tagamine pigem seda tõlgendusvarianti.

16 — Vt muu hulgas 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-387/01: Weigel (EKL 2004, lk I-4981, punkt 55), 12. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-403/03: Schempp (EKL 2005, lk I-6421, punkt 45) ja 26. aprilli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-392/05: Alevizos (EKL 2007, lk I-3505, punkt 76).

17 — Vt eespool punkt 87.

d) Maksustamispädevuse jaotuse tasakaalustatus

92. Liikmesriikidevahelise maksustamispädevuse jaotuse tasakaalustatus ei ole kokkuvõttes – erinevalt Austria valitsuse väitest – eesmärk, mida tuleks elukindlustusdirektiivi artikli 50 tõlgendamise raames arvesse võtta. Seda, kas liikmesriikidevahelise maksustamispädevuse teatud jaotus oleks tasakaalus pigem staatilise või pigem dünaamilise tõlgenduse järgi, saaks hinnata vaid kindlustusmaksu sissenõudmise eesmärgi põhjal. See eesmärk võiks viidata, millises liikmesriigis tuleb maksu kohaldada, eelkõige kui saaks kindlaks teha, millisele kahest elukindlustuslepingu osapoolest tuleb maksukohustus määrata.

93. Kindlustusmaksu sissenõudmise eesmärk ei mängi aga liikmesriikidevahelise maksustamispädevuse jaotusel elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 kohaselt rolli. Liidu õiguse aspektist ei ole seetõttu sisuliselt ka oluline, keda kindlustusmaksuga koormatakse. Ühelt poolt tuleneb see asjaolust, et elukindlustusdirektiiv võtab arvesse EÜ asutamislepingu artikli 47 lõiget 2 ja artiklit 55, mis käsitlevad ainult asutamiseõiguse ja teenuste osutamise vabaduse teostamist. Teiselt poolt on elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõikes 1 sätestatu põhjendamisel põhjenduses 55 piirdutud konkurentsimoonutuste vältimisega.

94. Liidu õigus reguleerib siseriiklike kindlustusmaksude kohaldamist seega ainult siseturu toimimist takistavate konkurentsimoonutuste aspektist lähtuvalt. Teiste sõnadega ei soovi liidu õigus kohaldada kindlustusmaksu ega soovi ka kindlat lepingu osapoolt maksuga koormata. Siseriiklike kindlustusmaksude olemasolu pigem mööndakse. Nende sissenõudmine – ja seega ka nende eesmärk – jääb ainult liikmesriigi otsustada, nagu on ka käibemaksudirektiivi¹⁸ artikli 135 lõike 1 punktis a ja artiklis 401 sõnaselgelt väljendatud.

e) Teleoloogilise tõlgendamise tulemus

95. Elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 mõtte ja eesmärgi analüüsimine viib niisiis tulemuseni, et nii topeltmaksustamise ja maksustamata jätmise vältimise eesmärk kui ka teenuste osutamise vabaduse ja kindlustusvõtja liikumisvabaduse tagamine toetavad staatilist tõlgendamist. Siinkohal liigub elukindlustuste korral tagaplaanile asjaolu, et dünaamilise tõlgendamisega saaks teatud olukorras konkurentsimoonutusi vältida veel ulatuslikumalt kui staatilise tõlgendamisega.

V. Ettepanek

96. Kuna nii elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõike 1 kontekst kui ka mõte ja eesmärk toetavad põhivabadusi arvesse võttes staatilist tõlgendust, teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Rechtbank van eerste aanleg te Brüsseli eelotsuse küsimustele järgmiselt:

Elukindlustusdirektiivi artikli 50 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et „kohustuse liikmesriik” tuleb kindlaks teha füüsiliste isikute puhul elukindlustuslepingu sõlmimise ajal. Sellega on seetõttu vastuolus siseriiklik säte, mille kohaselt tuleb elukindlustuslepingutelt tasuta iga-aastast maksu, kui kindlustusvõtja alaline elukoht on vastaval aastal asjaomasel liikmesriigis, jättes arvesse võtmata kindlustusvõtja elu- või asukoha lepingu sõlmimise ajal.

18 — Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347, lk 1).